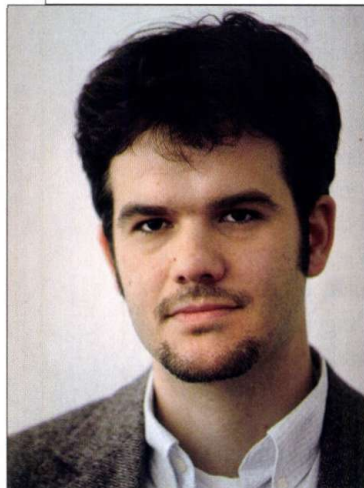

Előzmény: Magyar Hírlap, 2004. 03. 23. Vágvölgyi B. András: A népi irodalom halálára

Ráolvasás

Ablonczy Balázs

történész,
a Pro Minoritate
főszerkesztője

VAN-E NÉPI IRODALOM? – teszik fel maguknak a nemzet legjobbjai a kérdést. S ha nincs, mér' vannak népi írók? Ha meg van népi irodalom, az hogy lehet, hiszen nem kéne lennie. E kérdések gyötrik például Vágvölgyi B. András szociológust, az SZDSZ volt kampányigazgatóját és **Eörsi István** monográfusát, költőt és hadvezért – publicisztikáinak tanúsága szerint – már a kilencvenes évek legeleje óta furtonfirt, legutóbb meg a márciusi Magyar Hírlapban. Nyomában sok ballib közíró, aki hét végi tárcarovatának túléléséért retteg, belerúg egyet *Illyésbe*,

Kodolányiba, *Németh Lászlóba* vagy általában a talajgyöker-televényes népiekbe, akik hol náciik, hol komcsik. Képtelenek a jó oldalon állni. Alkatilag mintegy.

A vádak fárasztó egyhangúsággal ismétlődnek, nem térek ki rájuk, tessék sok *N. Pál Józsefet* olvasni, ő szolgál és véd helyettünk is. E helyütt mindössze azon érvelés problematikus oldalára szeretnék rávilágítani, amely szerint: „A népi irodalom, a népi mozgalom parasztság nélkül okafogyottá vált.” (MH, 2004. március 23.) Persze: ne írjon *Esterházy Péter* se (arisztokraták elfogyóban a sok morganatikus frigy miatt), és húzza meg magát *Csukás István* is (Pom Pomból már csak egy van).

Nem tudom, hogy vannak-e manapság népi írók. A rendkívül erős és kiterjedt hálózattal rendelkező népi szubkultúra a kádárizmus alatt elsőként emelt szót a határon túli magyarokért, s ezek az értelmiségiek beszéltek az alkoholizmus, az öngyilkosság vagy a népeségfogyás okozta prob-

tikába konvertálható elveket valló csoport, például az, hogy hívei képtelenek voltak élni az 1987 és 1991–92 között kínálkozó hatalmas lehetőségekkel. Megvalósíthatták volna mindazt, amit 1945 és 1947 között (hiszen ők szolgáltatták a parasztpártiak, kigazdák és igen, a kommunisták értelmiségi hátterének jelentős részét) nem tudtak nem akartak, nem lehetett. A rendszerváltás időszakában ez a szívósan szervezett és terebélyes költőiség újításokkal, tévéműsorokkal rendelkezett, s nem csak a legnagyobb parlamenti párt, az MDF bázisának jelentős részét tette ki, de voltak akkor még nem teljesen kiégett szimpatizánsaik az MSZP-ben, sőt – sokkoló szöveg jön, a gyerek menjen ki a szobából – még az SZDSZ-be is jutott közülük. Nem a levegőbe beszéltek: utóbbi pártban például *Bertha Zoltán* irodalomtörténészre, parlamenti képviselőre gondolok.

Ezt a csoportot a rendszerváltáskor nem sikerült hatalmi tömörüléssé alakítani, talán mert nem is lehetett. Csupán öncélú gonoszságtól vezérelve teszem hozzá: ezek az emberek, az akkori MDF legalább gondolt valamit Magyarországról – jól-rosszul, mindegy –, szemben a mai fórummal. A népiek elszéledtek, árulások, viták, hirtelen halálok tizedelték meg soraikat, mások sebekkel borítva tértek meg a családi tűzhely mellé, és szentül fogadták: nem kérnek a politikából. Barát körben, küszködő folyóiratokban szólnak csak arról, ami a szívüket nyomja. Éppen ezért érthetetlen, miért gondolja azt számos szabadelvű atyafi, hogy a népiek veszélyt jelentenek a demokráciára.

Az írókról meg csak annyit: miért ne beszélhetnének a művek? Miért ne lehetne hagyni, hogy a magyarság széles tömegei elolvassák az *Irgalmat*, az *Elsodort falut*, az *Ábelt* vagy a *Földindulást*, és eldöntsék, hogy kell-e nekik? Beemelik-e a kánonba vagy sem? Ez lenne az eszmék és értékek szabad piaca, amelyről annyit szoktunk hallani. Ha pedig meghalt a népi irodalom, akkor meghalt, de ezt nem valami idéten ráolvasás fogja eldönteni. Olyasféle feketemágia ez, mint az SZDSZ európai parlamenti kampánya. Ott a konzervatív kap a burájára rendesen, hiszen állandóan gyereket csinálna, ellene van az adócsökkentésnek, és a cukorrépakvótákkal kel, fekszik, azonkívül irigy kutya, bújik a lukba. Emitt jegyzem meg, hogy az egyik szadis klip főszereplője (a kopasz bőrcuccos, aki családtervezési gondjait is megosztja a pártjával) egyúttal a Milli krémtúró reklámjában is feltűnik.

Erőst gondolkodom, hogy lelünk-e itt úgynevezett mögöttes tartalmat.

Miért ne lehetne hagyni, hogy a magyarság széles tömegei elolvassák az Irgalmat, az Elsodort falut, az Ábelt vagy a Földindulást, és eldöntsék, hogy kell-e nekik? Beemelik-e a kánonba vagy sem? Ez lenne az eszmék és értékek szabad piaca, amelyről annyit szoktunk hallani.

lémákról. Ami a hatalommal való mutyizásnak tűnik (néha valóban az volt), az lehetett akár a legalitáshoz való következetes ragaszkodás – szép közjogi hagyomány, *Deák Ferenc* is élt vele. Azt, hogy a magyar népi mozgalom nem volt a poli-